

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 234. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm6318/facsimile.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Mynderne, senten i Alt, beholdt Kronen
 hveded to hundrede Aar indtil de uddøde med
 omt 1031. Malcolm den Anden, men urelige vare deres
 Dage, og mange af dem faldt ved Sværdet,
 dels for ovrøste Underfatter og dels for uden-
 landske Hjender, Danske nemlig og Nordmand,
 omt. 614. som alle alene fra Constantin den Andens Tid
 idelig hærgede Kyfterne, men endog lemlæstede
 Riget, saa den nordlige Deel tilligemed Derne
 maatte hælde Norges Konger. Den mærkeligste
 blandt dem næst Kennet, er Constantin den Tredie
 Etken, som er navnkundig af sin store Stier ved
 Timore over den forenede danske og norske
 Magt, samt af sin uheldige Deeltagelse i det
 frygtelige Forbund mellem den nordiske Kong
 Dlav i Dublin og mange Søhaver, imod den en-
 gelske Kong Edelftan, som dog overvandt dem alle
 937. i det berømte Slag ved Brunenburg, hvis Ibskom-
 melse lever i et omtrent samtidsigt Angel-Sariff
 Kvaad.

Efter Malcolm besteg en ny Slagt Kronen
 med hans Datteren Duntan, Søn af Grinan,
 Abbed i Dunkelde. Grinaniderne, tolv i Aal,
 sad paa Thronen i halvtrediehundrede Aar,
 til dog maatte med Undtagelse af den Tid, da
 1285. Macbeth Hirtags Søn anmaadede sig samme.
 Denne Konges Morder er ved Shakespears Fremslis-
 ning blevet den navnkundigste af de gamle Stottes-
 Konger, og det ei ganske uden Høie, thi ligesom
 det fære Sagn om ham virkelig er et Didsagn,

saaledes viser Alt at han var en saare udmærket faldt
 Mand, der vilde været Kronen værdig hvis han
 ei som en Voldsmand havde ranet den. De sol-
 gende Kongers Levnet synes ei at være synderlig
 mærkbart, da smaa Grændse-Krige med En-
 gelland og Strid med opsættige Adelsmænd ud-
 gjor deres meste Bedrift. I Korstogene tog
 ingen af dem personlig Deel, men dog fulgdes
 David af Huntinden, Kong Vilhelms Broder,
 med Rikard Løvehjerte, og havde en ikke mindre
 moisommelig, men endnu meer eventyrlig Hjem-
 reise end han. Samme Grek David er imidler-
 tid blevet mest navnkundig ved sine Efterkomme-
 res Fronstrid, som en Tidlang forstyrrede Slots-
 land, da Konge-Slægtens Mands-Linie var
 uddød med Vilhelms Sønnens Alexander den
 Tredie. Under denne Konge var det at Haagen
 hin Gamle seidede paa Skotland, og tabte Sla-
 get ved Barga, som Skotterne vel gjore for
 meget, men Normændene endnu vilssere for libet
 af, thi Haagens Tog var Norges sidste Færlag
 paa at hævde sig Herredømmet over Sydens
 Derne (Hebuderne) og det var Norges sidste
 Sæt og, Havet slugde Flaaden, Haagen døde
 paa Orknøe en sorgelig Straadød, og hans
 Mand kunde Snekken ei hjemføre med hans Liig.
 Nu oversvømmede Skotter Derne, og Waagens
 Haagensen solgte sin Ret for Guld, som natu-
 rligvis ei betaldes længere end til man mærkede,
 at den Spydsage hvori Retten sad, var sendt

brude. Mel havde man i Giftermaalet mellem
 Erik Maagenfen og Alexanders Datter Margrete
 Udfigt til en bedre og inderligere Forbindelse med
 Skotland, især, da efter Alexanders Død,
 Eriks Datter virkelig kaldtes til den skotske
 Krone, dog egentlig kun for paa den at kobbles
 til Engellands Edoard den Første, men hun døde
 paa Weien, og nu dyssede tvende Medbeilere til
 Kronen, der begge nedslammede fra David, da
 den ene: Robert Bruus var hans Datterføn,
 den anden, Jon Baliol, Datterføn af Davids
 ældste Datter, men begge vare de paa Fæ-
 drene's Side af fremmed Herkomst, Bruus af
 engelsk og Baliol af normannisk. Da nu Ingen
 af dem vilde vige, og Landets andre Høvdinger
 ei heller kunde enes om at vælge, gjorde man
 Kong Edoard til Voldgiftsmand, og han syntes
 hvad paa en Maade ogsaa var sandt, at Ingen
 var Kronen nærmere end han selv, det gjaldt
 kun om hvilken af Medbeilerne der vilde indse
 det og hyde ham. Det vilde ikke Bruus men
 Baliol og han blev da Edoards Under-Konge,
 men da Tiden viste at han kun antog for Spøg
 1295, hvad der var Edoards ramme Aador, mistede
 han efter Slaget ved Dumbar, Krone og Fri-
 heb, som han at længe havde søffjærset. Langt
 fra at unde Bruus det Sæde hvorfra han hjalp
 til at styrte Baliol, betragtede Edoard nu Riget
 som et hjemfaldent Lehn. Mel dyssed der en væs-
 dig skotsk Helt, Wilhelm Wallas, til hvis modige

Kamp for Fædrelandets Frihed Lykken smilede,
 men snart misundte Landets Høvdinger ham den
 Hæder og Raadighed, hvortil han vel var Ræbt,
 men syntes ikke sødt, og Splidens Frugt var
 Edoards Gier, Wallas maatte for at undgaa
 den almindelige Trældom fredløs omvante mellem
 Hjergerne, og kom dog tilsidst ved sine Venners
 Forræderie i Tyrannens Haand, som logskave-
 lig sonderrev ham. Imidlertid spillede Edoard
 Mester i Skotland, led den gamle Hyltings-
 Steen paa Skone, som Skotterne ansaae for
 Kronens Grundvold, føre til London, og
 søgte at udrydde af Jhusommelse af de fremfarne
 Dage, saa at Beskyldningen for at have udelagt
 Skotternes kristelige Mindemærker vilde omtrent
 være beviist, naar man kunde bevise at der da
 vare saadanne til. Dog, der var kun Forhønets
 Willie at tugte det vænige Folk, og ydmyge det
 trodsige Høvdinger, ei at gjøre Skotter til
 Slaver. I Engeland vovorde Skotlands Bes-
 frier: Robert Bruus den Yngre, der bar samme
 Navn men bedre Hjertelag end hans Fader. En
 af den i Skotland fornemme og mægtige Gu-
 menste Slægt gjorde ham mistænkt hos Tyran-
 nen, hvis Morderhaand han kun undgik ved en
 hurtig Flugt, men uden endnu at have besejret
 Andre end sin Kvindemand Jon Cummin hin
 Nøde, hvem han med egen Haand slog, og uden
 at være raedig over en Fodsbred mere Land end
 saavidt hans og hans saa Følgesvendens Svær

kunde række, antog Klygningen træsig det Konge
 1300. genovn hvortil han var født, og uagtet han ene
 stund med det var til fatter selv for sine ringeste
 Landsmænd, blev han dog et blot deres Konge,
 men lever i deres Krønike som sit Fædrelands
 hetsmodige Beskytter, saalænge Fædrenes And
 soever over Landet. Gud var hans Hjælper,
 der maas man to Gange sige, thi da Edoards søn
 sende opfør imod ham, soldt han paa Skotlands
 Grænser i en dødelig Sygdom, der som den
 Skotske Krønike siger, beredte ham uden Anger
 eller Sacrament; og hans søvnagtige Eftermand
 Edoard den Anden lod Robert have god Tid til
 efterhaanden at indtage de fleste Skotske Fæst-
 ninger, og i alle Maader forstærke sig. Endelig
 drog han vel med en færlig Hær, meest Veietrops-
 per, ind i Skotland, og fattedes Rætt af hvad
 der hører til et vellystigt Hof, men omtrent Af-
 haad der hører til en Helt og dygtig Konge, og
 medens han, i daartig Tillid til sin Hærs Man-
 foldighed, i Indbildningen at saae Robert knust
 og hørde Leie-Skjældene som fulgte ham,
 istemte Seiers-Sangen, laae Robert i gudelig
 Vov, og satte sit Haab til Harenes Herre.
 Det var ved den lille Flod Bannosborn som falder
 i Forth, et langt fra Dumbar, hvor Baliol
 mistede Skotlands Krone, at Bruus hjemlede sig
 den paa Sommer-Søstherens Dagen 1317,
 Skotterne knalede for Slaget som hine ved
 Svarteraa, og opstode som de, men deres

skolte Fjender salbt og reiste sig aldrig. Seieren
 var herlig, Edoard maatte hastelig sige over
 Havet, Skjalden som havde leiet ham sin Lunge,
 maatte befrygte hans Nederlag, og Roberts Hær
 søvne ei mange Høvdinger, men Robert søv-
 nede en Ben, Egidius af Argentin, og vilde
 heller høre Harens Knus, end døge Sorgen
 over ham, der vel var engelsk født, men Skottes
 Kongen huld og troe. Saa rober sig et Konges
 hjerte, og vel maatte Skotterne nu paa Rigsdæ-
 gen i Kir forsikke hans Børn den Trone, de
 maatte værdig beklæde, hvis de vare af hans
 Sæd. Alt viser ogsaa at det nordiske Folk i
 Skotland vaagnede med Bruus; Thomas Manulf
 og Jakob Douglas, Roberts tro og stærke Ven-
 ner, søvne, selv medens han var med en Hær
 i Irland, ikke Waabenbrødre til Grænternes
 Forfar, og uagtet den gamle Opsætsighed gif
 lyslevende igjen paa Rigsdagen i Perth, hvor
 ikke saa saa Høvdinger som Kulbe vise Hjemmel
 for deres Besiddelser, klappede paa deres Sværde,
 lærde man dog at der begyndte nu at komme
 Skil paa Staten, da de samme Høvdinger,
 grebne i forræderiske Anslag, ei behøvede at tvin-
 ges ved en Hær, men kunde dømmes af en Mel-
 — det saakaldte sorte Parlament. — Omtrent
 atten Aar efter Slaget ved Bannosborn døde Kong
 Robert, og alt da havde Engelland opgjort
 Haabet om at tvinge Skotterne, og erkjendte
 deres Uafhængighed. Med Robert døde vel

ikke den ny fædrelandſke Kæmpedag, men af den ingentunde hvilede paa Rigets ſteſte Høvdinger, og var hos Folket i ſin Herredom endnu, ſom David, Roberts Søn, dengang en ſemaaars Dreng, det ſik man alt for ſnart og arant at ſee, da Roberts Hjertens-Benner Kanulf og Douglas vare hans ſønne. Underſøttet af Engellands tredie Edoard og i Fædtag med adskillige Røiſke Riddere, kom nu Johan Batiols Søn, Edoard med en Hær til Lands, ſlog en i Tal langt overlegen Hær, og indtog ved Skotters Hær Gumenibernes Viſkand hardtad hele Landet, ſaa David maatte ſige til Frankrig. Kun paa enſteſte ſteſte Borge der ſom Roberts Minde-Stene, trofede hele Engellands Magt, ſaae man at det Helte-Kuld hans Land havde avlet, ei var ud- doet, men laae kun i et Svøb, hvoraf det dag- lig mere udvillede ſig.

En af diſſe Borge: Dunbriton, ei langt fra Youmund-Eſen, ſtelles den ſemten- aarige Robert Stuart, en Datterſøn af Kong Robert, og beſkicket til at arve Skottlands Trone. I hans attende Aar ſlode de ſaakaldte Brandaner, fra Arræ og Botsæ under Lennoſ, ſig til ham; i Forening med Thomas Kanulfs Søn, Lon, vovede han ſig ud af Borgen, indtog de ſydoſtliche Landſkaber, og blev nu ſilligemed Jon Kanulf, af Fædrelandets Ben- ner, udvalgt til Rigs-Forſtander. Nu førdes Krigen med afværlende Lykke, men Enden blev

